

Framlegg til planprogram

Kulturminneplan for Masfjorden kommune

Oktober 2017

Innhald

1. Kvifor kulturminneplan?	3
2. Bakgrunn for planarbeidet	3
3. Mål med kulturminneplanen	4
4. Rammer og føresetnader for planarbeidet	4
4.1 Nasjonale planar og målsetjingar	4
4.2 Lovverk	4
Plan- og bygningslova	4
Kulturminneloven	5
Kulturlova	5
Andre	5
4.3 Regionale planar og rapportar	5
4.4 Kommunale planar	5
4.5 Andre viktige dokument og kjelder	5
5. Ressursar	6
6. Plantype, innhald og avgrensingar	6
7. Organisering og medverknad	7
8. Framdriftsplan	7

1. Kvifor kulturminneplan?

Kulturminne er alle spor etter menneske i vårt fysiske miljø. Omgrepet omfattar også stader som det knyter seg historiske hendingar, tru eller tradisjon til. Også naturelement med kulturhistorisk verdi er kulturminne, eller kan inngå som del av eit kulturminne. Kulturminne og kulturmiljø er ein del av grenda eller kommunen sitt kollektive minne, og ved rett forvaltning og bruk fungerer dei som viktige miljø- og identitetsskapande element. Dei representerer både miljømessige, kulturelle, sosiale og økonomiske verdier. Dei har noko å seia for identiteten, trivselen og sjølvforståinga til einskildmenneske, dei gjev stader særpreg og eigenart, og dei kan også vera ein ressurs for god samfunns- og næringsutvikling.

Kulturminne er ikkje-fornybare ressursar og kan ikkje erstattast om dei vert øydelagde. Det er likevel ikkje eit mål å ta vare på alt. I staden bør ein sikra eit representativt utval av kulturminne som viser det typiske og særmerkte for kommunen frå ulike epokar, sosiale lag, næringar og etter ulike byggjeskikk og arkitektur. Ein bør også ta vare på ein del av dei heilt spesielle kulturminna som kanskje berre fanst eitt eller nokon få av. Fokus bør vera på det som er særmerkt for Masfjorden kommune og vår region.

For å sikra at ein gjer det rette utvalet, er det naudsynt å laga ei oversikt og prioritering av kva for kulturminne ein ynskjer å ta vare på. Det vil her vera naturleg å sjå utover kommunegrensene i val og prioriteringar av kulturminne og slik få ei meir heilskapleg regional kulturminneforvaltning.

2. Bakgrunn for planarbeidet

Det nasjonale målet for kulturminneforvaltninga er:

Mangfaldet av kulturminne og kulturmiljø skal forvaltast og takast vare på som bruksressursar, og som grunnlag for kunnskap, oppleving og verdiskaping. Eit representativt utval av kulturminne og kulturmiljø skal takast vare på i eit langsiktig perspektiv.

Både Riksantikvaren og Hordaland fylkeskommune oppfordrar kommunane til å utarbeida kulturminneplanar, og har også lyst ut tilskot til utarbeiding av planar og registrering av kulturminne. Hordaland fylkeskommune har vedtatt ei målsetjing om at alle kommunane i fylket skal ha vedtatt ein kulturminneplan innan utgangen av 2016. For å nå målsetjinga har fylkeskommunen utarbeida prosjektet *Kulturminneplan i kommunane 2013-2016* som skal følgja opp kulturminneplanarbeidet i kommunane. Kommunane som vert med i dette prosjektet får såleis støtte til utarbeiding av planen og tett oppfølging.

Kommunal planstrategi for Masfjorden kommune 2016-2020 vart vedtatt i kommunestyret den 28.09.2016, sak 059/2016. Planstrategien viser kva for planoppgåver kommunen bør setja i gang eller vidareføra. Kulturminneplan er ei prioritert planoppgåve i denne perioden og skal i følgje planstrategien ha oppstart i 2017.

Masfjorden kommune har følgjande kulturminneplanar frå tidlegare:

- *Plan for vern og rehabilitering av eldre bygninger og bygningsmiljø i Masfjorden kommune (1981)*
- *Kommunedelplan for Kulturvern 1995 – 1999*
- *Handlingsplan for Kulturvern i Masfjorden kommune 2008 – 2012*

3. Mål med kulturminneplanen

Måla for kulturminneplanen er at den skal:

- setja kulturminnevern på dagsordenen.
- skapa eit godt grunnlag for ei heilskapleg kulturminneforvaltning ved at den vert nytta i all arealplanlegging og byggesakshandsaming.
- skapa føreseielege tilhøve for eigarar av kulturminne i Masfjorden kommune.
- auka kunnskapen om og interessa for kulturminne i Masfjorden.
- synleggjera potensiale for bruk av kulturminne til undervisnings- og næringsføremål.

Dette vil kommunen gjera ved å:

- Registrera og kartleggja kulturminne og kulturmiljø i kommunen.
- Gjera ei verdivurdering av dei registrerte objekta basert på ein klar prioriteringsstrategi.
- Definere målsettingar og laga ein handlingsplan for å sikra ei langsiktig forvaltning av dei viktigaste kulturminna
- Sikra eit sterkare vern/ fokus på objekt som i dag har svakt juridisk vern.
- Formidla kunnskap om kulturminna gjennom t.d. skilting av kulturminne, presentasjon av kulturminne på nettsider, i sosiale medium og i trykksaker, og ved å aktivt ta i bruk kulturminne i samband med ulike arrangement.
- Utarbeida ei illustrert trykksak av den vedtatte kulturminneplanen.

4. Rammer og føresetnader for planarbeidet

4.1 Nasjonale planar og målsetjingar

Kulturminnevernet ligg under Miljø- og klimadepartementet. Dei nasjonale måla for kulturminnevernet vert kvart år gjort greie for i Prop. 1 S (2013–2014). Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak). Dei vedtekne måla for kulturminnevernet 2013-2014 er:

- 1. Tapet av verneverdige kulturminne skal minimerast. Innan 2020 skal det liggje føre oversikter over verneverdige kulturminne og kulturmiljø for kvar kommune som grunnlag for å prioritere eit utval som skal takast vare på.*
- 2. Eit prioritert utval automatisk freda og andre arkeologiske kulturminne skal ha eit ordinært vedlikehaldsnivå innan 2020.*
- 3. Eit representativt utval kulturminne og kulturmiljø skal vere vedtaksfreda innan 2020.*

4. Freda bygningar, anlegg og fartøy skal ha eit ordinært vedlikehaldsnivå innan 2020.^x
Andre statlege rapportar og stortingsmeldingar som får konsekvensar for kulturminneplanen er:

- NOU 2002: 1 *Fortid former framtid. Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk*
- Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005) *Leve med kulturminner*
- Stortingsmelding nr. 26 (2004-2007) *Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand*
- Stortingsmelding nr. 35 (2012-2013) *Framtid med fotfeste*

^x Prop. 1 S (2013–2014). Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) frå Klima- og miljødepartementet.

4.2 Lovverk

Plan- og bygningslova

Planlegging etter plan- og bygningslova skal visa gjeldande og framtidig utnytting av areal i eit område og sikra både bruk og vern av areal. Lova er den viktigaste reiskapen for å ta vare på mangfaldet av kulturminne og kulturmiljø. Som planmynde har kommunen ei sentral rolle i forvaltninga av kulturarven. Kommunen kan ved bruk av plan- og bygningslova sikra vern av kulturminne på kommuneplannivå (jf § 11-8) og på reguleringsplannivå (jf § 12-6).

Kulturminnelova

§1 Formål

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Kulturlova

§ 1 Formål

Lova har til føremål å fastleggja offentlege styremakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.

§ 2

b) verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv.

Andre særlover og forskrifter

Kommunen har også mynde gjennom fleire særlover som omtalar kulturminne, blant anna som lokal landbruksstyresmakt.

4.3 Regionale planar og rapportar

Regional plan for museum 2011-2015

Fylkesdelplan fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv - Aktiv kvar dag - 2008-2012

Fylkesdelplan for kulturminne 1998-2010

Premiss: KULTUR. Regional kulturplan for Hordaland 2015-2025

Prosjekt kulturminneplanar i kommunane

4.4 Kommunale planar

Kommuneplan 2012-2024

Kommuneplanen til Masfjorden kommune (side 50) har følgjande hovudmål:

Kulturlivet i Masfjorden har høg kvalitet, mangfald og breidde og gjev tilbod til alle. Vi er medvitne om verdiane som er knytt til kulturlandskap, kulturminne og kulturmiljø, og har fokus på kultur som ressurs i utviklinga av levande og attraktive bygdesamfunn.

Under avsnittet om landbruk i kommuneplanen er følgjande delmål formulert på side 65:

Aktivt arbeid for bevaring og utvikling av kulturlandskapstypene i kommunen vår.

4.5 Andre viktige dokument og kjelder

- SEFRAK-registeret for Masfjorden.

-Kulturminne i Masfjorden (1979)

- Båt- og sjøbruksregistreringar i Masfjorden kommune, Kulturseksjonen Hordaland Fylkeskommune

- Kulturhistorisk vegbok

- Flyfotoarkiv frå 1950- og 1960-talet

- Diverse lokalhistoriske publikasjonar og planverk:

- *Plan for vern og rehabilitering av eldre bygninger og bygningsmiljø i Masfjorden kommune (1981)*
- *Kommunedelplan for Kulturvern 1995 – 1999*
- *Handlingsplan for Kulturvern i Masfjorden kommune 2008 – 2012*

5. Ressursar

Kommunen har fått 100.000 til registrering av kulturminne og utarbeiding av kulturminneplanen frå Riksantikvaren. Arbeidet vil verta organisert av ei arbeidsgruppe og ved behov vil ekstern hjelp verta henta inn.

6. Plantype, innhald og avgrensingar

Den kommunale planstrategien seier at kulturminneplanen skal vera ein temaplan. For at flest mogleg skal få høve til å uttala seg undervegs i prosessen og sikra breiast mogleg deltaking, vil planarbeidet likevel følgja prosesskrava i plan- og bygningslova. For å sikra kulturminne og -miljø etter plan- og bygningsloven må vurderingane i kulturminneplanen seinare følgjast opp i reguleringsplanar, arealdelen i kommuneplanen og takast omsyn til i alt planarbeid og byggesakshandsaming.

Kulturminneplanen skal dekkja heile kommunen og alle tidsepokar. Dette betyr at ein i løpet av planprosessen også skal vurderer om bygningar eller andre objekt frå vår tid skal takast med i planen. I all hovudsak vert planen konsentrert om faste, materielle kulturminne. Immateriell kulturarv og lause kulturminne vert berre omhandla i mindre grad. Kulturminneplanen skal ha følgjande hovuddelar:

1. Innleiing

Innleiinga vil innehalda ein gjennomgang av kva planen gjeld, definisjonar, informasjon om korleis og kvifor ein tek vare på kulturminna, grunnlagsmateriale for planen og tilhøve til arealdelen i kommuneplanen.

2. Temadel

Planen skal ha tematiske kapittel med historie, utvikling og tilstanden og utfordringar i dag innan ulike felt. Tema som vil verta omhandla er fornminne, landbruk og kultur- og stølslandskap, kystkultur, samferdsle og kommunikasjon, krigsminne, kyrkjer og anlegg knytt til kyrkjeleg verksemd, forsamlingshus, offentlege bygg, og kulturminne knytt til næringsverksemd. Ein vil også vurderer om det er nyare tids kulturminne ein ønskjer å sikra for framtida.

3. Liste over prioriterte kulturminner

I tillegg til dei objekta som verta omtalt i temadelen, vil ein og laga til ei liste av andre kulturminne med høg verneverdi.

4. Handlingsprogram

Handlingsprogrammet skal skissera og prioritera kva for tiltak som bør setjast i verk for å følgja opp innhaldet i kulturminneplanen. Formidling av kulturminne skal vektleggjast i handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet vert sett opp for fire år og bør reviderast årleg.

5. Temakart

Som vedlegg til planen vil ein laga eit kart som viser alle fornminne, kulturmiljø og dei viktigaste einskildminna.

7. Organisering og medverknad

Formannskapet er styringsgruppe for kulturminneplanen.

Ei administrativ, tverrfagleg arbeidsgruppe koordinerer og gjennomfører planprosessen. Denne gruppa består av prosjektleiar Alf Strand, assisterande rådmann Sveinung Toft og fagkonsulent på landbruk Ottar Myrtveit. Andre fagpersonar i kommunen og eksternt vil verta trekt inn ved behov.

Som ekstern referansegruppe vil ein nytta fagpersonar frå Kulturverntenesta i Nordhordland og Hordaland fylkeskommune, lokale lag og organisasjonar bygdelag og grendalag, og privatpersonar med kunnskap og interesse om emnet.

Kommunen er ansvarlig for varsling, offentlig høring og ettersyn av plansaker. Det vil bli lagt opp til ein open høyringsprosess der både offentlige partar og private vert inviterte til å koma med innspel.

Planprosessen skal legge til rette for aktiv medverknad frå innbyggjarar, næringsliv, landbruk, lag og organisasjonar. Det skal inviterast til informasjonsmøte i samband med planen. Informasjon om planarbeidet vil verta tilgjengeleg på heimesidene til kommunen.

8. Framdriftsplan

Tid	Handling	Ansvar
Hausten 2017		
Hausten 2017	Utarbeiding av planprogram	Arbeidsgruppa
Hausten 2017	Vedtak om oppstart av planarbeid med planprogram	Formannskapet
	Høyring 6 veker	Arbeidsgruppa
Januar 2018	Vedtak av planprogram	Formannskapet
Våren 2018	Registrering av kulturminne, kvalitetssikring av eksisterande register	Arbeidsgruppa og friviljuge
Mai - August 2018	Utarbeiding av plan	Arbeidsgruppa
September 2018	Ope møte om planframlegget	Arbeidsgruppa
Oktober 2018	Planframlegg til høyring	Formannskapet
Desember 2018	Vedtak av kulturminneplan	Kommunestyret